

Sygn. akt III UK 17/15

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania Zakładu Opieki Zdrowotnej Spółki z o.o. w L.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.
z udziałem zainteresowanej B. R.
o ustalenie podstawy wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 28 maja 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 6 listopada 2013 r., sygn. akt III AUa 741/13,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 6 listopada 2013 r. oddalił apelację wnioskodawcy Zakładu Opieki Zdrowotnej Spółki z o.o. w L. od wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 20 maja 2013 r., mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z 15 stycznia 2013 r., którą ustalono podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz zdrowotne zainteresowanej B.R. za okres od lutego 2005 r. do grudnia 2008 r.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną wnioskodawcy. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 18 ust. 1a w związku z art. 8 ust. 2a oraz art. 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie

ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.). Ponadto skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania - art. 83 ust. 1 w związku z art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie a także poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów oraz oczywistą zasadność skargi. W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że „istnieje potrzeba wykładni podstawy faktycznej i formalnej do stosowania” art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w praktycznej interpretacji, a w szczególności rozważenie zagadnienia, że skoro oparty na tym przepisie skarżony wyrok skutkuje wykreowaniem obowiązku zapłaty składek od wynagrodzenia pracownika zatrudnionego w innej firmie, bez weryfikacji i odniesienia do stanu faktycznego sprawy, to przeczy to w istocie podstawowym cechom aktu administracyjnego, jeśli zważyć że został on wydany i legitymuje się przymiotami indywidualnej decyzji, oraz wykładni przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, które rozstrzygając o obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu umów zlecenia zawartych z pracodawcą bądź wykonywanych na rzecz własnego pracodawcy w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 13 stycznia 2000 r., stanowiły, że ubezpieczenia emerytalne i rentowe miały dla zainteresowanej charakter dobrowolny. W sprawie niniejszej zainteresowana legitymuje się aktualną do chwili obecnej umową zlecenia z 1 stycznia 2000 r. na pełnienie dyżurów u skarżącego pracodawcy, a Sądy nie uwzględniły tego zarzutu przy rozpatrywaniu odwołania wnioskodawcy. Oczywiście zasadności skargi kasacyjnej skarżący upatruje zaś w tym, że Sądy rozpatrując sprawy, w których organ rentowy wydał (identyczne pod względem formy i treści) decyzje, przy (wcześniejszym) rozstrzygnięciu sprawy dotyczącej ustalenia zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym, wskazały w uzasadnieniu wyroków, że kwoty konkretnie zawarte w poszczególnych umowach mogą być istotne jedynie dla podstawy wymiaru składek. Tymczasem w niniejszej sprawie

organ rentowy, wbrew jednoznacznej wcześniejszej dyspozycji Sądu Apelacyjnego, nie dokonał jakiejkolwiek wskazanej przez Sąd weryfikacji tej podstawy, a następnie tenże Sąd - mimo tego braku - zaakceptował zignorowanie przez organ rentowy własnych wskazań w wyroku z dnia 19 lipca 2012 r. (III AUa 595/12), co prowadzi do wniosku, że skutki prawne - jednakowych w treści - skarżonych decyzji organu rentowego budząc poważne wątpliwości co do ich konsekwencji prawnych, dodatkowo są źródłem rozbieżności w interpretacji obowiązków stron, wynikających ze skarżonego wyroku w kontekście poszczególnych - wydanych w tych sprawach - orzeczeń sądowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych a art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi

kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest jednak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez

sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czy te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Z kolei w przypadku wskazania tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci

naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że skarżący nie wykazał spełnienia żadnej z powołanych przesłanek przysądu.

Przed wszystkim autor skargi kasacyjnej nie uzasadnił istnienia potrzeby wykładni przez Sąd Najwyższy przepisu art. 18 ust. 1a ustawy systemowej. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera jakiegokolwiek generalnego i abstrakcyjnego odniesienia do treści tego przepisu, nie wyjaśnia, na czym polegają trudności w dekodowaniu zawartej w nim normy prawnej, jakie są możliwe warianty rozwiązania tegoż problemu prawnego i za którym z tych wariantów opowiada się skarżący. W motywach wniosku autor skargi kasacyjnej zważył jedynie, że „skoro oparty na tym przepisie skarżony wyrok skutkuje wykreowaniem ogólnego i równocześnie niewykonalnego obowiązku uwzględnienia i zapłaty odsetek od wynagrodzenia pracownika zatrudnionego w innej firmie, to przeczy on istocie podstawowym cechom aktu administracyjnego, jeśli zważyć, że został on wydany i legitymuje się przymiotami indywidualnej

decyzji”. Myśl ta nie została przez skarżącego rozwinięta. Tymczasem autor skargi powinien wykazać, że powołany przepis budzi poważne wątpliwości interpretacyjne, precyzując na czym owe poważne wątpliwości polegają, a ponadto podkreślić, iż przepis ten nie doczekał się wykładni ze strony Sądu Najwyższego, bądź przytoczyć konkretne wyroki sądowe, z których wynika, iż niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie. Skarżący tego nie uczynił, co przesądza o niespełnieniu wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sugerując zaś potrzebę wykładni innych przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, autor skargi kasacyjnej nawet nie wymienił tychże przepisów, co tym bardziej czyni bezzasadną tezę o istnieniu omawianej przesłanki przedsądu.

Co się natomiast tyczy tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, wypada zauważyć, że skarżący nie tylko nie wyjaśnił, w czym wyraża się owa oczywista zasadność, ale nawet nie wskazał konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, w którego kwalifikowanym naruszenia przez Sąd drugiej instancji upatruje tej okoliczności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Argumentów za oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej należałoby zatem poszukiwać w innych jej elementach konstrukcyjnych, tj. w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu, co nie jest zadaniem Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.